

ZPRÁVY

Prof. Dr. Geerds in Brno. Dr. Hans Jürgen Geerds, Professor für deutsche Literaturgeschichte an der Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald, besuchte im Oktober 1963 für einige Tage unsere Fakultät. Er führte während seines kurzen Aufenthalts fünf gehaltvolle Veranstaltungen durch, deren thematische Vielseitigkeit und gedanklicher und methodischer Reichtum erfreulich und gewinnbringend waren.

In seinem ersten, zweiteiligen Vortrag, an den sich eine lebhafte Diskussion anschloss, sprach Professor Dr. Geerds über den deutschen Roman der Gegenwart. Den Ausgangspunkt bildete die Frage, ob man von einer Krise des Romans in der heutigen Welt sprechen soll, eine Frage, über die man kurz vorher, im August 1963, auch in Leningrad diskutiert hatte, wo ein europäisches Schriftstellerforum zusammengelassen war. Im Vortrag wurden ältere und neuere Ansichten westeuropäischer Theoretiker, von Harold Nicolson bis zu Emrich und Horst, zitiert und mit dem heutigen westeuropäischen, vor allem westdeutschen Roman schafften konfrontiert. Neben Hinweisen auf Werke von Gerd Gaiser, Hans Erich Nossack und Willi Heinrich beschäftigte sich der Vortragende besonders mit einem Roman von Kirsch, der unter dem Titel „Mit Haut und Haar“ 1961 in München erschienen war. Die Analyse zeigte, dass man an diesem Roman in der Tat Symptome einer Krise aufzeigen kann. Man kann hier nicht mehr von homogener Struktur und festem Aufbau, sondern nur von Stationenreihung sprechen, die Handlung geht nicht von Gestalten, sondern nur von der Ortsveränderung aus, das Menschenbild ist pessimistisch, die Helden zeigen keine gesellschaftliche Aktivität, die Traditionen des Romans im geläufigen Sinn des Wortes sind aufgegeben. Auch wenn einzelne Argumente unseres Gastes Gegenstand der Diskussionen wurden (so etwa in bezug auf die prinzipielle Möglichkeit einer strukturell-formalen Weiterentwicklung der traditionellen Romangattung), hat er überzeugend nachgewiesen, dass sich die weltanschaulich-ideologische Krise der heutigen westlichen Welt auch im Ästhetischen äußert. Gegen Ende seines aufschlussreichen Vortrags brachte Prof. Geerds positive Gegenbeispiele aus der Romanliteratur der Deutschen Demokratischen Republik. Der bisher wenig bekannte Kurzroman von Joachim Wohlgemuth „Egon und das achte Weltwunder“ konnte für den Nachweis dienen, dass die Literatur der Deutschen Demokratischen Republik keine derartige weltanschaulich-ideologische Krise durchmacht, wie sie in der Literatur der westlichen Länder festgestellt wurde, reichte aber nicht dazu aus, die ästhetischen Überlegenheit voll zu dokumentieren, was vom Vortragenden übrigens auch nicht beabsichtigt war.

In seinem nächsten Vortrag befasste sich Prof. Geerds mit Fragen der Typologie des plebejisch demokratischen Helden in der deutschen Literatur. Einleitend wurde Prinzipielles zu Fragen der Wirklichkeitserfassung und der Idealisierung des Helden gesagt, worauf die Heldentypologie im abgesteckten Bereich vom Sturm und Drang über die deutsche Klassik, über Georg Büchner, Bertolt Brecht und Ehm Welk bis zu Erwin Strittmatter, Jurij Brézan und Dieter Noll abgehandelt wurde. Die Ausführungen über Gemeinsamkeiten des Typus (das Komische der Helden als ein Zug der Volkstümlichkeit, Opportunismus und Kompromiss, Rebellentum und mangelhafte Klassenbindung) und über einzelne literarische Gestalten (Büchners Woyzeck, die Helden der Kummerow-Romane und der Bulle von Klebbow bei Ehm Welk, Brechts Mutter Courage und Richter Azdak, Stanislaus Büdner und Werner Holt bei Strittmatter und Noll) waren sehr interessant und fanden lebhaften Widerhall.

Die nächste Veranstaltung widmete Prof. Geerds den Studenten der Germanistik. In einem Seminar interpretierte er Goethes „Mailied“ und Hölderlins Gedicht „Hälfte des Lebens“. Die klare und saubere, Inhaltliches wie Formales maximal ausschöpfende Interpretation war von bedeutendem faktischen wie methodischen Nutzen für alle Teilnehmer.

In seinem letzten Vortrag gab dann der Leiter der Greifswalder Germanistik einen Überblick über den Stand der Vorbereitungsarbeiten zu einer repräsentativen Geschichte der deutschen Literatur, an denen er selbst intensiv teilnimmt. Von Interesse war vor allem die Darstellung der Periodisierungsvorschläge und Periodisierungsprobleme.

In zahlreichen Fach- und Privatgesprächen wurden weitere Möglichkeiten einer engeren und kontinuierlichen Zusammenarbeit besprochen. Der Besuch von Prof. Geerds in Brno setzte die sich gut entfaltenden Kontakte der beiden Universitäten, zwischen denen ein Freundschaftsvertrag besteht, sehr erfreulich fort.

Pavel Petr

Nález ztraceného staročeského tisku

Český překlad oblíbeného středověkého souboru bajek *Speculum sapientiae sive Quadrupartitum apologeticum*, vydaný Mikulášem Konáčem roku 1516, byl pokládán za ztracený. Konáčovo *Zrcadlo múdrosti*... znali ještě obrozenští badatelé, jak je zřejmé ze zmínky Dobrovského v *Geschichte der böhmischen Sprache und ältern Literatur* z r. 1818, str. 296, z Hankova článku v *Rozboru staročeské literatury* z r. 1845, str. 18–27 (kde je z Konáčova spisu otištěna dvojitá předmluva a závěr), a z Jungmannova údaje v *Historii literatury české* (2. vyd. z r. 1849, str. 64). Avšak autoři *Knihopisu českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce XVIII. století* museli už na příslušném místě tohoto soupisu (II. dílu druhá část, Praha 1941, čís. 1717) poznamenat, že tisk z r. 1516 je neznámý. Proto jsem se také ve své knize *Literární dílo Mikuláše Konáče z Hodiškova*, vydané ve Spisech filosofické fakulty UJEP r. 1962, omezil pouze na stručný výklad (na str. 112–114) o zmíněném spise. Problematiku staročeských bajek jsem však neztrácel ze zřetelů a při pokusu o vypůjčení staršího rukopisného překladu *Quadrupartitum* z druhé poloviny 15. století se mně v rukopisném oddělení *Universitní knihovny v Praze* podařilo zjistit také existenci dosud neznámého konáčovského tisku z r. 1516. Rozbor tohoto tisku v souvislosti s literární situací na začátku 16. století a se zřetelem k latinské předloze i ke staršímu rukopisnému překladu *Quadrupartitum* provedu ve zvláštním článku.

Milan Kopecký

Zajímavá korespondence

Ve *Sborníku Pedagogického institutu v Plzni, Jazyk a literatura V, 1964 (193–219)* vydal Václav Jílek s titulem *J. S. Baar a Ivan Krasko* nevelkou, ale cennou korespondenci dvou spisovatelů — upřímných přátel, blízkých si lidsky a literárně, Čecha katolíka Baara a Slováka evangelíka Kraska. Vydavatel ji doprovodil pouťavým výkladem o prostředí, v němž se stýkali Krasko s Baarem, když Krasko dostal jako inženýr chemie místo zprvu v cukrovaru v Klobukách u Slaného, později ve slánské továrně na umělá hnojiva. Botto udržoval přátelské vztahy s Baarem i potom, když se Baar odstěhoval z klobucké fary do Ořecha u Prahy.

Z korespondence se dovídáme řadu podrobností, které především dobře charakterizují Baara jako pokrokového kněze. Tak např. v r. 1907 putoval za Husem do Kostnice, reliéfem kostnického mučedníka vyzdobil vstupní síň svého domu v Klenči, na své cestě po Slovensku se nechtěl setkat se ctižádostivým a fanatickým Andrejem Hlinkou, vedl po převratu boje s vysokou katolickou hierarchií za reformy v církvi apod. Botto-Krasko informoval zase svého přítele zevrubně o poměrech na Slovensku, o svých dvou sbírkách básnických, o tom, jak byl Vajanský nespokojen s názvem *Nox et solitudo* a s prvním Bottovým pseudonymem Janko Cigáň, jak prostředí cukrovarek dělníků v Klobukách pomáhalo mu překonat duševní krizi apod. Jílek se zmiňuje příležitostně i o tom, jak Fr. Votruba odhalil literární anonymitu Bottovu. Je pravda, že Botto zvláštním listem protestoval proti zneužívání svého pseudonymu, ale sluší k tomu pro přesnost dodat, že Votruba svou vlastní básni, podepsanou jménem Janko Cigáň, úmyslně vyprovokoval básníka, do té doby neznámého, aby prozradil své pravé jméno.

Alois Gregor

Vědecká konference o boji proti fašismu v umění

Filosofická fakulta *University Jana Evangelisty Purkyně v Brně* uspořádala dne 17. prosince 1964 v aule vědeckou konferenci o odrazu protifašistického boje v umění. Na konferenci, kterou zahájil proděkan filosofické fakulty doc. dr. Radoslav Hošek, kandidát filol.